

İSTANBUL
KÜLTÜR
SANAT
VAKFI

VAR
OLMA
NIN
KARAN
LIĞI

VAR
OLMA
NIN
AYDIN
LIĞI

47.
İSTANBUL
MÜZİK
FESTİVALİ

11-30
HAZİRAN
2019

LÜKSEMBURG
FİLARMONİ ORKESTRASI
LUXEMBOURG
PHILHARMONIC ORCHESTRA
& YUJA WANG

LÜKSEMBURG FİLARMONİ ORKESTRASI
LUXEMBOURG PHILHARMONIC ORCHESTRA

GUSTAVO GIMENO şef conductor
YUJA WANG piyano piano

LÜKSEMBURG FİLARMONİ ORKESTRASI LUXEMBOURG PHILHARMONIC ORCHESTRA & YUJA WANG

LÜKSEMBURG FİLARMONİ ORKESTRASI
LUXEMBOURG PHILHARMONIC ORCHESTRA

GUSTAVO GIMENO şef conductor
YUJA WANG piyano piano

15.06.2019 CT SA 20.00	Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı Lütfi Kırdar Convention and Exhibition Centre
---------------------------	--

Pyotr Ilyich Tchaikovsky
Fırtına, Fa minör, Orkestra için Fantazi Uvertür, Op. 18
The Tempest, Fantasy-overture for Orchestra in F minor, Op. 18
– *Andante con moto - Allegro moderato*
SÜRE DURATION: 25'

George Gershwin
Rhapsody in Blue
SÜRE DURATION: 16'

Ara Interval

Dmitri Shostakovich
Piyano Konçertosu No. 2, Fa Majör, Op. 102
Piano Concerto No. 2 in F Major, Op. 102
– *Allegro*
– *Andante*
– *Allegro*
SÜRE DURATION: 20'

Igor Stravinsky
Ateş Kuşu Süiti (1919)
The Firebird Suite (1919)
– *Giriş Introduction*
– *Ateş Kuşu ve Dansı The Firebird and Its Dance*
– *Prenseslerin Dansı The Princesses' Round Dance*
– *Kral Kasçay'ın cehennem dansı Infernal Dance of King Kashchey*
– *Ninni Lullaby*
– *Final Finale*
SÜRE DURATION: 21'

Ara dahil 120' sürer. Lasts 120' with interval.
Alkış için eserlerin sonunu beklemenizi rica ederiz.
We kindly request you not to applaud in between movements.

KONSERE DOĞRU PRE-CONCERT TALK*
19.00-19.30 ÜST FUAYE UPPER FOYER
CAN OKAN'IN "MODERNİST ÇEŞİTLEMELER" BAŞLIKLİ KONUŞMASI
CAN OKAN ON 'MODERNIST VARIATIONS'

* TÜRKÇE IN TURKISH

GUSTAVO GIMENO

■ Gustavo Gimeno, 2015'ten bu yana müzik direktörü olduğu Lüksemburg Filarmoni Orkestrası'nı Avrupa'nın en prestijli konser salonlarının pek çoğunda yönetti. Geçtiğimiz sezonlardaki turne başarılarını bu sezon da Almanya, Avusturya, Belçika, Türkiye ve Yunanistan'daki turnelerle pekiştirdi. Gustavo Gimeno ve Lüksemburg Filarmoni Orkestrası, Pentatone etiketi altında 2017 yılında başlattıkları albüm serisine devam ediyor. Bu işbirliği kapsamında şimdiye kadar Dmitri Şostakoviç ve Anton Bruckner'in ilk senfonileri, Maurice Ravel'in *Daphnis et Chloé* bale müziği ve Gustav Mahler'in 4. Senfoni'si yayınlandı. Sanatçı geçtiğimiz sezonlarda Lüksemburg Filarmoni sahnesini Daniel Barenboim, Krystian Zimerman, Khatia Buniatishvili, Bryn Terfel ve Frank Peter Zimmermann gibi solistlerle paylaştı. 2018–2019 sezonu konuk sanatçıları arasında ise Leonidas Kavakos, Yuja Wang ile Katia ve Marielle Labèque yer alıyordu. Gimeno ayrıca dünya genelinde çok aranan bir konuk şef. 2018–2019 sezonunda Cleveland Orkestrası, Toronto Senfoni, Viyana Senfoni, Mariinsky Orkestrası, Finlandiya Radyo Senfoni, İsveç Radyo Senfoni ve Hollanda Radyo Filarmoni'yi tekrar yönetti ve Los Angeles Filarmoni, Houston Senfoni, St. Louis Senfoni, Seattle Senfoni, Londra Filarmoni ve Suisse Romande Orkestrası'na ilk kez konuk oldu. Ayrıca daha önce de çalıştığı, aslına sadık icralar uygulamasında uzmanlaşan Orchestra of the Eighteenth Century ile Robert Schumann'ın senfonilerini yorumladı. Gustavo Gimeno Ocak 2019'da Tatjana Gürbaca'nın yönetmenliğini yaptığı Verdi'nin *Rigoletto*'su ile Zürih Operası'nda ilk kez müzikseverlerle buluştu. Bu yapıtın konser versiyonlarını da Lüksemburg ve Paris'te Lüksemburg Filarmoni Orkestrası ile seslendirdi. Sanatçı 2015'de Valencia Operası'nda Bellini'nin *Norma*'sı ile ilk operasını yönetmişti. 2017'de de Lüksemburg Filarmoni Orkestrası ile Lüksemburg Büyük Tiyatrosu'nda Verdi'nin *Simon Boccanegra*'sı ve Mozart'ın *Don Giovanni*'sini yorumladı. Valencia doğumlu Gustavo Gimeno, uluslararası şeflik kariyerine 2012'de Amsterdam Kraliyet Concertgebouw Orkestrası'nda Mariss Jansons'un yardımcısı olarak başladı. Ayrıca Bernard Haitink ve kendisine son derece destek veren ve akıl hocalığı yapan Claudio Abbado'nun yardımcısı olarak da paha biçilmez tecrübeler kazandı.

■ Gustavo Gimeno has been Music Director of the Orchestre Philharmonique du Luxembourg (OPL) since 2015. He has conducted the OPL in a wide variety of concert formats, appearing with the orchestra in many of the most prestigious concert halls throughout Europe. He builds on the successful tours of previous seasons with guest performances in Germany, Austria, Belgium, Turkey, and Greece. Gustavo Gimeno and the OPL will continue their series of recordings on the classical label Pentatone, which was launched in 2017. Since this collaboration began, the first symphonies of Dmitri Shostakovich and Anton Bruckner, Maurice Ravel's complete ballet music to *Daphnis et Chloé* and, most recently, Gustav Mahler's Fourth Symphony have been released.

During past seasons, Gustavo Gimeno has shared the stage of the Luxembourg Philharmonie with such soloists as Daniel Barenboim, Krystian Zimerman, Khatia Buniatishvili, Bryn Terfel, and Frank Peter Zimmermann. Guest artists during the 2018/19 season included Leonidas Kavakos, Yuja Wang, and Katia and Marielle Labèque.

Gustavo Gimeno is also a much sought-after guest conductor worldwide. In 2018/19 he returned to the Cleveland Orchestra, the Toronto Symphony Orchestra, the Vienna Symphony, the Mariinsky Orchestra, the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Swedish Radio Symphony Orchestra, and the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra. He made his debut conducting the Los Angeles Philharmonic Orchestra, the Houston Symphony, the St. Louis Symphony Orchestra, the Seattle Symphony, the London Philharmonic Orchestra, and the Orchestre de la Suisse Romande. Gustavo Gimeno again appeared with the Orchestra of the Eighteenth Century, which specializes in historically informed performance practice, conducting symphonies by Robert Schumann. He appeared at the Zurich Opera for the first time in January 2019, with Verdi's *Rigoletto* in a production directed by Tatjana Gürbaca. He also conducted concert performances of this opera with the OPL in Luxembourg and Paris. Gustavo Gimeno made his opera debut in 2015 with Bellini's *Norma* at the Valencia Opera House. In 2017 he conducted Verdi's *Simon Boccanegra* and Mozart's *Don Giovanni* with the OPL at the Grand Théâtre in Luxembourg. Born in Valencia, Gustavo Gimeno began his international conducting career in 2012 as assistant to Mariss Jansons, while he was a member of the Royal Concertgebouw Orchestra in Amsterdam. He also gained invaluable experience as assistant to Bernard Haitink and Claudio Abbado, who strongly supported and influenced him in many respects as a mentor.

YUJA WANG

■ Yuja Wang'ın göz kamaştıran kariyerine eleştirmenlerin övgüleri ve izleyicilerin alkış yağmuru eşlik ediyor. Karizmatik sanatçılığı ve büyüleyici sahne hâkimiyetiyle ünlü, Pekin doğumlu piyanist, 2018–2019 sezonu boyunca da resitaller, konser serileri, dünyanın en saygın toplulukları ve şeflerinden bazılarıyla kapsamlı turneler ve yerleşik sanatçılık pozisyonlarıyla yeni başarılarla imza attı. 2018 yazına Tanglewood Müzik Festivali'nde Andris Nelsons yönetimindeki Boston Senfoni Orkestrası ile Beethoven'ın 1. Piyoano Konçertosu'nu seslendirerek başlayan Yuja Wang, ardından Kirill Petrenko yönetimindeki Berlin Filarmoni Orkestrası ile Prokofyev'in 3. Piyoano Konçertosu'nu içeren bir programla turneye çıktı. Sonrasında Güney Amerika'da kapsamlı bir resital turnesi gerçekleştirdi ve sonbaharda Valery Gergiev yönetimindeki Münih Filarmoni ile Asya'da çeşitli konserler verdi. 2018–2019 sezonunda Carnegie'nin Perspektifler serisi ile Viyana Konzerthaus ve Lüksemburg Filarmoni'nin yerleşik sanatçısıydı. Viyana Filarmoni Orkestrası ile hem Versay Sarayı'nda hem de Gustavo Dudamel yönetiminde Schönbrunn Yaz Gecesi Konseri'nde verdiği konserler sezonun öne çıkan etkinlikleri arasındaydı. Mirga Gražinytė-Tyla yönetimindeki Birmingham Şehri Senfoni Orkestrası ile turnelere çıktı. Yuja Wang 2019 baharında Los Angeles Filarmoni Orkestrası ile çıktığı, Los Angeles, Seul ve Tokyo'yu kapsayan turnesinde John Adams'ın piyoano konçertosunun ilk seslendirilişlerini gerçekleştirdi. Ayrıca sıkça işbirliği yaptığı viyolonselci Gautier Capuçon ile kapsamlı bir ABD turnesinde buluştu. Öne çıkan diğer etkinlikleri arasında İstanbul, Toronto, Chicago ve Kotor konserleri sayılabilir. Yuja Wang Pekin'de müzisyen bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Çocukluğunda Çin'de piyoano eğitimi aldıktan sonra, eğitimini Kanada'da ve Philadelphia'daki Curtis Müzik Enstitüsü'nde Gary Graffman ile sürdürdü. Uluslararası çıkışını 2007'de Boston Senfoni Orkestrası ile Martha Argerich'in yerine verdiği konserle yaptı. İki yıl sonrasında Deutsche Grammophon ile anlaşma imzaladı ve o günden bu yana övgüler toplayan icraları ve kayıtlarıyla dünyanın önde gelen sanatçıları arasında yerini aldı. Yuja Wang 2017'de *Musical America* tarafından "Yılın Sanatçısı" seçildi.

■ Critical superlatives and audience ovations have followed Yuja Wang's dazzling career. The Beijing-born pianist, celebrated for her charismatic artistry and captivating stage presence, registered fresh achievements during the 2018/19 season, which featured recitals, concert series, as well as season residencies and extensive tours with some of the world's most venerated ensembles and conductors.

She began the summer of 2018 with a performance of Beethoven's 1st Piano Concerto at the Tanglewood Music Festival, with the Boston Symphony Orchestra under the baton of Andris Nelsons, followed by a tour with the Berlin Philharmonic Orchestra and Kirill Petrenko in a programme featuring Prokofiev's Piano Concerto No.3. Later engagements included an extensive recital tour to South America, as well as several concerts in Asia during the autumn with the Munich Philharmonic and Valery Gergiev. The 2018/19 season saw her as artist-in-residence at Carnegie's Perspectives as well as at the Vienna Konzerthaus and Luxembourg Philharmonic. Highlight engagements included concerts with the Vienna Philharmonic Orchestra at Versailles as well as the Summer Night Concert Schönbrunn with Gustavo Dudamel. She also embarked on tours with the City of Birmingham Symphony Orchestra and Mirga Gražinytė-Tyla. Spring of 2019 saw Yuja embark on a tour of Los Angeles, Seoul, and Tokyo with the Los Angeles Philharmonic Orchestra, as she gave the first-ever performances of John Adams' newest piano concerto as well as reuniting with cellist and frequent collaborator Gautier Capuçon for an extensive US chamber tour. Other notable appearances included concerts in Istanbul, Toronto, Chicago, and Kotor. Yuja Wang was born into a musical family in Beijing. After childhood piano studies in China, she received advanced training in Canada and at Philadelphia's Curtis Institute of Music under Gary Graffman. Her international breakthrough came in 2007 when she replaced Martha Argerich as soloist with the Boston Symphony Orchestra. Two years later she signed an exclusive contract with Deutsche Grammophon and has since established her place among the world's leading artists with a succession of critically acclaimed performances and recordings. Yuja has been named as *Musical America's* 'Artist of the Year' for 2017.

yanı sıra eğitici DVD'ler yayınlıyor. Okullarda ve hastanelerde çalan orkestra, sezon konserleri için okul sınıfları hazırlıyor. Ayrıca Dating+ serisinde dinleyicileri orkestra müziğini keşfetmeye davet ediyor.

Yirmiden fazla ülkeden gelen 98 müzisyenden oluşan OPL, Avrupa'nın yanı sıra Asya ve ABD'deki müzik merkezlerine düzenli olarak davet alıyor. 2018–2019 sezonunda Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hollanda, Slovenya ve Türkiye'de konserler verdi.

Orkestranın konserleri Lüksemburg Radyosu 100.7 ile Avrupa Yayın Birliği (EBU) tarafından düzenli olarak yayınlıyor.

OPL, Büyük Dukalık Kültür Bakanlığı ve Lüksemburg Şehri tarafından destekleniyor. Sponsorları Lüksemburg Bankası, BGL BNP Paribas, Caceis, CA Indosuez, Leir Yardım Vakıfları ve Mercedes. "Le Luxembourggeois" olarak bilinen, Metto Goffriller (1659–1742) yapımı viyolonsel, BGL BNP Paribas tarafından 2012 yılından bu yana OPL'nin kullanımına sunuldu.

LÜKSEMBURG FİLMARMONİ ORKESTRASI

■ Büyük dukalığın orkestrası Lüksemburg Filarmoni Orkestrası (OPL), ülkesinin kültürünün dinamik bir parçasını oluşturuyor. Lüksemburg Radyosu (RTL) himayesinde 1933 yılındaki parlak çıkışından bu yana orkestra tüm Avrupa'da konserler verdi. 1996'da kamu yönetimine geçen OPL, 2005'ten bu yana Avrupa'daki en prestijli konser salonlarından biri olan Lüksemburg Filarmoni'nin yerleşik orkestrası.

Mekânının büyük orkestralar, şefler ve solistler tarafından övülen akustiği, tanınmış salonlar ve festivallerle sürdürdüğü yakın ilişkiler ve seçkin müzisyenlerle yaptığı işbirlikleri OPL'nin tonunun zarafetiyle tanınan bir orkestra haline gelmesine katkıda bulundu. Farklı kayıtları için kazandığı ödüllerin etkileyici listesi de orkestranın konumunu teyit eder nitelikte: Grammy, Charles Cros Büyük Ödülü, Alman Kayıt Eleştirmenleri Ödülü, BBC Music Magazine Ödülü'nün yanı sıra birden çok Diapason d'Or ve Choc du Monde le la Musique bunlardan bazıları.

Henri Pensis, Carl Melles, Louis de Froment, Leopold Hager, David Shallon, Bramwell Tovey ve Emmanuel Krivine'nin halefi Gustavo Gimeno, müzik direktörlüğündeki dördüncü sezonunda orkestranın Bach, Haydn, Verdi, Çaykovski ve Sibelius'tan Schönberg, Dutilleux ve Verunelli'ye uzanan repertuarının genişliğine özel önem veriyor. Pantone etiketiyle yapılan kayıt işbirliğine, Bruckner, Şostakoviç, Ravel ve Mahler'e adanmış dört albümün ardından 2018'de Stravinsky ve Debussy'nin yapıtlarıyla devam etti.

Orkestra, çokyönlülüğünü farklı konser formatlarında sergiliyor: Aventure+, Öğle Konserleri, Lüksemburg Büyük Tiyatrosu'nda sahnelenen opera yapımları, Cinémathèque işbirliğiyle film konserleri ve Filarmonide Pop akşamları bunlara örnek sayılabilir.

2018–2019 sezonunda orkestranın işbirliği yaptığı sanatçılar arasında Filarmoni'nin yerleşik sanatçıları Philippe Herreweghe, Brad Mehldau ve Yuja Wang da yer aldı. Orkestra sezon boyunca Marc Minkowski, Dmitry Liss, Eliahu Inbal, Baldur Brönnimann, Andrew Manze, Hans-Christoph Rademann ve Nikolaj Znaider gibi şefler yönetiminde ve Leonidas Kavakos, Camilla Tilling, Vilde Frang, Katia ve Marielle Labèque, Simon Keenlyside, Martin Helmchen, Martin Grubinger, Anja Harteros ve Jean-Guihen Queyras gibi solistlerle çaldı.

Hem OPL hem Lüksemburg Filarmoni çocuklar ve gençler için yenilikçi eğitim projelerine ve dahası yetişkin eğitime önem veriyor. 2003'ten bu yana orkestra okullar, çocuklar ve aileler için konserler ve atölye çalışmaları düzenliyor; bunların

LUXEMBOURG PHILHARMONIC ORCHESTRA

■ The orchestra of the Grand Duchy, the Orchestre Philharmonique du Luxembourg (OPL), represents a very dynamic part of the culture of its country. Since its brilliant debut in 1933 under the aegis of Radio Luxembourg (RTL), the orchestra has performed all over Europe. Publicly administered since 1996, the OPL has since 2005 been resident at the Luxembourg Philharmonie, one of the most prestigious concert halls in Europe.

The acoustics of its home venue, praised by great orchestras, conductors, and soloists from all over the world, its long-standing relationships with renowned halls and festivals, as well as its close collaboration with first-rate musical personalities, have contributed to making the OPL an orchestra renowned for the elegance of its sound. Its standing has been confirmed by an impressive list of awards received for different recordings including a Grammy, Grand Prix Charles Cros, Preis der deutschen Schallplattenkritik, BBC Music Choice, as well as, on several occasions, the Diapason d'Or and Choc du Monde de la Musique, along with many others.

In Gustavo Gimeno's fourth season as Music Director (following Henri Pensis, Carl Melles, Louis de Froment, Leopold Hager, David Shallon, Bramwell Tovey, and Emmanuel Krivine), there is a particular emphasis on the scope of repertoire ranging from Bach, Haydn, Verdi, Tchaikovsky and Sibelius to Schoenberg, Dutilleux and Verunelli. A recording collaboration with the label Pentatone that started with the release of four volumes dedicated to Bruckner, Shostakovich, Ravel, and Mahler continued in 2018 with works by Stravinsky and Debussy.

The orchestra demonstrates its diversity in concert formats such as 'Aventure+' and 'Lunch concerts', regular opera productions staged at the Grand Théâtre de Luxembourg, film-concerts such as 'Live Cinema' in collaboration with the Cinémathèque de la Ville de Luxembourg and 'Pops at the Phil' evenings.

Musical partnerships in the 2018/19 season included the Artists in Residence at the Philharmonie, Philippe Herreweghe, Brad Mehldau, and Yuja Wang. The OPL has performed with conductors including Marc Minkowski, Dmitry Liss, Eliahu Inbal, Baldur Brönnimann, Andrew Manze, Hans-Christoph Rademann, and Nikolaj Znaider, and soloists such as Leonidas Kavakos, Camilla Tilling, Vilde Frang, Katia and Marielle Labèque, Simon Keenlyside, Martin Helmchen, Martin Grubinger, Anja Harteros, and Jean-Guihen Queyras.

The OPL and the Luxembourg Philharmonie share an interest in innovative educational projects for children and young people and indeed in adult education. Since 2003, the orchestra has taken on concerts and workshops for schools, children and families, as well as educational DVD productions. It performs in schools and hospitals, and prepares school classes for its subscription concerts. Furthermore, it invites audiences to discover orchestral music in its Dating+ series. The orchestra, which consists of 98 musicians from more than 20 countries, is regularly invited to perform at music venues in Europe as well as in Asia and the USA. In 2018/19, guest performances took the orchestra to Austria, Belgium, France, Germany, Greece, the Netherlands, Slovenia, Spain, and Turkey. OPL concerts are regularly broadcast by Radio Luxembourg 100.7 and internationally by the European Broadcasting Union (EBU).

The OPL is subsidised by the Ministry of Culture of the Grand Duchy and receives further support from the City of Luxembourg. Its sponsors are Banque de Luxembourg, BGL BNP Paribas, Caceis, CA Indosuez, The Leir Charitable Foundations, and Mercedes. Since 2012, a cello made by Matteo Goffriller (1659–1742), known as ‘Le Luxembourgeois’, has been placed at the OPL’s disposal by BGL BNP Paribas.

Lüksemburg Filarmoni Orkestrası konseri Konzertdirektion Schmid tarafından düzenlenen turne kapsamında gerçekleştirilmektedir.

The concert of the Luxembourg Philharmonic Orchestra is part of a Konzertdirektion Schmid Tour.

PROGRAM NOTLARI

Piotr Ilyiç Çaykovski

Fırtına, Fa minör, Orkestra için Fantazi Uvertür, Op. 18

– Andante con moto - Allegro moderato

Çaykovski 1869’da bestelediği fantazi uvertürü Romeo ve Juliet’ten dört yıl sonra tekrar Shakespeare’e dönerek *Fırtına* oyunundan esinlendiği bu büyük ve nefes kesici senfonik şiiri yazdı.

Fırtına üzerine müzik yazma fikri dönemin ünlü Rus eleştirmeni Vladimir Stasov’dan çıkmıştı. Stasov, 1872’nin Noel partisinde birlikte olduğu Çaykovski’ye sonrasında yazdığı mektupta müzikal olarak ele alınmaya değer üç konu öneriyordu: Gogol’dan *Taras Bulba*, Walter Scott’tan *Ivanhoe* ve *Fırtına*. Shakespeare ile daha önce başarıya ulaşmış olan Çaykovski, tekrar denemeye karar verdi ve bir süre erteledikten sonra taslağı Ağustos ayında tamamladı; yapıt 7 Aralık 1873’te ilk kez seslendirildi.

Shakespeare’in *Fırtına* isimli oyunu uzak bir adada geçer. Milano’nun devrik dükü, ayrıca büyücü de olan Prospero, kızı Miranda’ya hakkı olan konumu geri kazandırmak üzere plan yapmaktadır. Bunun için gözünü iktidar hırslı bürümüş kardeşi Antonio ile Napoli Kralı Alonso’yu adaya çekmek üzere bir fırtına çıkarır. Dükün becerikli manipülasyonları Antonio’nun alçak karakterini ortaya koyar; nihayet kral durumu telafi eder ve Miranda Alonso’nun oğlu Ferdinand ile evlenir. Çaykovski’nin, Romeo ve Juliet’i gibi *Fırtına*’sı da Shakespeare’in dramının son derece seçici bir okumasıdır. Stasov’un Çaykovski’ye en başta önerdiği ana hat oldukça kısa ve özdür: Deniz. Hava ruhu Ariel’in büyücü Prospero’nun isteği üzerine fırtına çıkarması. Ferdinand’ın gemisinin batması. Büyülü ada. Miranda ve Ferdinand arasındaki aşkın utangaçça flizlenmesi. Ariel. Caliban. Genç çiftin aşkının büyük bir tutkuya dönüşmesi. Prospero’nun büyü gücünden vazgeçmesi ve adadan ayrılması. Deniz.

Bu özetten Çaykovski, farklı dramatik tarza ve ağırlıklara sahip, birbirine bağlı bir dizi bölmeden oluşan yay formunda bir yapıt biçimlendirir. Yapıt denizle açılır: Başta durgun ve berraktır, fakat timpaninin girmesiyle, büyücü Prospero’nun çıkardığı fırtına denizi beklenmedik bir güçle kabartır. Yayın tepe noktası olmamakla birlikte

yapıtın kalbi, âşıklar Miranda ve Ferdinand’ı anlatan coşkun ve lirik müziktir. Çevik ve fantastik betimlenen ruh Ariel ile kaba ve hantal betimlenen korkunç Caliban’ın göz alıcı renklerdeki portreleri müziğin merkezine oturur. Aşk müziği hiç kesilmemişçesine geri geldiğinde daha da tutkulu ve özlem doludur. Müziğin zirvesinde Çaykovski ilk defa *ffff* yazar. Sonrasında Prospero büyülü güçlerinden vazgeçer ve biz denizin giderek hafifleyen sesleriyle baş başa kalırız. Ufkun hemen ötesinde “uzak, mutlu İtalya” vardır. (Süre 25’)

George Gershwin

Rhapsody in Blue

Avrupalı eleştirmenlerce “Cazı senfonik biçimde yorumlayan besteci” olarak tanımlanan George Gershwin, 12 Şubat 1924’te Rhapsody in Blue adlı yapıtıyla bir anda ün kazandı.

1920’li yıllarda Amerika’da birçok besteci müziklerinde Amerikalı olmaya çalışıyor, Kızılderili ezgilerinden, Afrika kökenli ritüellerden, Anglosakson halk melodileriyle kovboy şarkılarından esinleniyorlardı. O zamana kadar popüler şarkı bestecisi olarak tanınan Gershwin, Paul Whiteman’ın (1890–1967) düzenlediği “Experiment in Modern Music” (Modern Müzikte Deney) başlıklı konser dizisi için, caz unsurlarını içeren bir yapıt siparişi almıştı. Gershwin’in üç haftada piyano partisini tamamladığı yapıt, Ferde Grofé’nin yönetimindeki orkestra eşliğinde Gershwin tarafından New York’taki Aeolian Hall’da seslendirildi. Bu ilk yorumda Fritz Kreisler, Jascha Heifetz, Sergey Rachmaninov, Leopold Stokowski gibi ünlüler hayranlıklarını gizlememişler; Gershwin bir gecede besteci olarak kabul edilmişti. Adını, Afrika kökenlilerin hüznü ezgilere verdikleri isim olan *blues*’dan aldığı öne sürülen Rapsodi’ye, Gershwin’in ağabeyi, söz yazarı Ira Gershwin’in (1896–1983), Amerikalı empresyonist ressam James Whistler’in Nocturn in Blue and Green (Mavi ve Yeşil Noktürn) adlı tablosundan esinlenerek bu ismi verdiği de söylenir. Gershwin bestesine Amerikan Rapsodisi adını vermeyi düşünmüşse de bu ad daha çekici gelmiş, ismi de yapıt gibi plansız doğmuştu: Trenle Boston’a giderken vagonun raylarda çıkardığı seslerden ritmi ve temayı duyan besteci, notaları gözünün önünde canlandırmıştı.

Müzik formu olarak hızlı-ağır-hızlı biçimde, Liszt stiline bir rapsodiye benzeyen ve ağır bölümlerde Çaykovski’yi anımsatan eser, blues türündeki armonisi ve caz ritmiyle seçkinleşir. Bütün temaların 4/4’lük ölçüdeki ritimle sunulduğu majör gam dizisi içinde bemollü notalar kullanılarak, minör etkisiyle hüznü bir hava yaratılır ve ilk tema daima başka bir formda yine ortaya çıkar. Yapıtın oldukça zengin kadrosunda solo piyano, alışılmış üflemeli ve yaylı çalgıların yanı sıra solo klarnet, tuba, basklarnet, iki alto saksofon, tenor saksofon ve banjo da yer alır. İlk yorumda 23 müzikçi 36 çalgı kullanmış, örneğin kontrbasçı bazı yerlerde tuba çalmıştı. Tek bölümlü ve si bemol majör tonda yazılmış olan Rapsodi, klarnetin 4/4’lük ölçüde, iki oktav tizlere doğru kayan ilginç bir kadansı ile başlar (İlk yorumda klarnetçi Ross Gorman’ın güzel sestten çok, anlatıma önem verdiği ve bir hamlede nişan alınan sese ulaşan bu *glissando*’su, ertesi günkü *New York Sun* gazetesinde “Klarnetin sarhoş bağıırışı” olarak tanımlanmış, bunun üzerine sonraki yorumlarda gecikerek –*ritardando*– bir çalışma bu kadansı duyurmak gelenek olmuştu). Piyano çok temkinli (*Moderato assai*) hızda, ancak heyecanlı bir anlatımla, yapıta egemen olacak temayı sunar. Orkestranın duyurduğu ikinci tema ise daha enerjiktir. Bu temanın da gelişiminden sonra piyano bu kez daha neşeli havada, pek hızlı olmayan, biraz da şakacı (*Meno mosso e poco scherzando*) tempoda yeni bir tema sunar. Cazin önemli unsuru blues, mi majör tonda, orta hızda ve duyguyla (*Andantino moderato con espressivo*) seslendirilmesi istenen orta bölmede etkili olur (bu lirik bölmenin ilk provasında şef Whiteman, heyecandan titreyerek elinden bagetini düşürdüğünü; ilk konserde ise ağlamaya başladığını ve kendine geldiğinde, orkestranın 11 sayfa ilerde olduğunu gördüğünü anılarında anlatır). Gershwin’in kendi sözlerine göre “Cazın, mutlaka bir dans ritmi yansıtması gerektiğine inananların yanlış düşündüğünü güçlü bir darbeyle ispat amacıyla yazdığı” bu yapıt, çeşitli tempo değişiklikleriyle gelişir ve parlak biçimde sona

erer. Ravel, Stravinsky, Milhaud ve daha birçok çağdaş besteciyi etkileyen yapıtın, iki piyano için düzenlemesi de yapılmıştır. Rhapsody in Blue'nun 10 Haziran 1924'teki ilk albüm kaydında çalan müzisyenler: Trompetçi Bix Beiderbecke, tromboncu Jack Teagarden ve klarnetçi Jimmy Dorsey sonraları çok büyük cazcılar olarak ün kazandı. (Süre 16')

— İRKİN AKTÜZE

Dmitri Şostakoviç

Piyano Konçertosu No. 2, Fa Majör, Op. 102

- *Allegro*
- *Andante*
- *Allegro*

Şostakoviç altı yaylı çalgılar dörtlüsü ve 11 senfoni yazdıktan sonra tekrar piyano konçertosuna yöneldi ve 1933'teki ilkinden 24 yıl sonra, 1957'de 2. Piyano Konçertosu'nu besteledi. Şostakoviç, eşi Nina'nın 1954'te Ermenistan'da ölümünden sonra kendisi çok yalnız hissediyor; Moskova Üniversitesi'nde biyoloji okuyan kızı Galina ve konservatuvarda piyano öğrenimi gören oğlu Maksim ile daha yakından ilgilenmek zorunda kalıyordu. Oğlu Maksim'e cesaret vermek için 1954'te İki Piyano için Konçertino ve 1957'de de 2. Piyano Konçertosu'nu yazdı. Galya ya da Galuşa diye çağırdığı kızı Galina için de Altı Minyatür'ü bestelemişti. Şostakoviç 1957 Şubat'ında tamamladığı piyano konçertosunu pek beğenmemiş, desteklediği genç bestecilerden olan ve Batı'da ilk avangardlardan biri olarak tanınan Edison Denisov'a (1929–1996) yazdığı mektupta konçertonun “artistik değeri” olmadığını belirtmişti. Bu konçertoyu Şostakoviç, oğlu Maksim'e 19. yaş günü için hediye etti. Sonraki yıllarda babasının yapıtlarını yönetecek bir şef olan Maksim de konçertoyu doğum günü olan 10 Mayıs'ta seslendirdi. Tümülle beş parmak için egzersizleri, alıştırıcıları içeren bu şakacı ve taze yapıtı, Şostakoviç'in arkadaşı ve biyografi yazarı Dimitri Rabinoviç “Besteci bu yapıtta gençliğine döndüğünü düşünmüştü” diye tanımlar.

1. Bölüm çabuk (*Allegro*) tempoda, hafif ve eğlenceli karakterdedir. Ele alınan temalar da aynı izlenimi verir. Burada, çok tanınan İrlanda ezgisi “What Shall We Do with the Drunken Sailor” (Sarhoş Denizciyle Ne Yapacağız) adlı şarkı da yer alırken eşlik çalgılarının, fagot ve obuanın, pes klarnetin ve *piccolo* flütün tiz sesi ilginç anlar yaşatır. 2. Bölüm ağırca (*Andante*) tempoda, zarif ve yumuşak şekilde yaylılarla solo kornoyu karşı karşıya getirir. Rachmaninov'u anımsatan bölümde ilk tema sürdünli yaylı çalgılarda modal yapıda duyurulur. Chopin benzeri lirik ezgi tarzındaki ikinci temayı ise yalnızca piyano akıcı triyolelerle vurgular. 3. Bölüm, ilki gibi yine çabuk (*Allegro*) tempoda, yere ayak vurularak yapılan canlı bir Latin Amerika dansını 7/8'lik ölçüde, ilginç çalgı kullanımıyla yansıtır. (Süre 21')

— İRKİN AKTÜZE

Igor Stravinsky

Ateş Kuşu Süiti (1919)

1. Giriş
2. Ateş Kuşu ve Dansı
3. Prenseslerin Dansı
4. Kral Kaşçay'ın cehennem dansı
5. Ninni
6. Final

Rusya'da doğan, 1917'den sonra Avrupa'ya yerleşen, 89 yaşında Amerika'da ölen ve cenazesi uçakla Venedik'e götürülerek Santa Micaela mezarlığına gömülen Igor Stravinsky'nin, ünlü bale ustası ve emperzaryo Sergei Diaghilev'in (1872–1929) ilgi

ve yardımıyla ilk üç balesi (1910'da Ateş Kuşu, 1911'de Petruşka ve 1913'te Bahar Ayini) sahnelenmiş; sonra da Stravinsky'nin Bülbul (1914), Pulcinella (1920), Mavra (1922), Tilki (1922), Düşün (1923), Oedipus Rex (1927) ve Apollo (1928) adlı yapıtlarını yine Diaghilev izleyicilere sunmuştu. Diaghilev, eski bir Rus masalı olan Ateş Kuşu'nu daha önceden biliyordu ve 1909'da genç Stravinsky'den bu konu üzerine bir bale yazmasını istedi.

Stravinsky, 1909 sonbaharında Rimski-Korsakov'un kır evinde çalışmaya başladı. Stravinsky, müziği 18 Mayıs 1910'da Petersburg'da tamamladı ve Rimski-Korsakov'un oğlu Andrey'e ithaf etti. Librettosunu Michel (Mihail) Fokin'in hazırladığı, koreografisini Fokin'in gerçekleştirdiği iki sahnelik bale müziği ilk kez Gabriel Pierné yönetiminde 25 Haziran 1910'da Paris'in Théâtre National de l'Opéra sahnesinde izlendi ve bestecinin ilk büyük başarısı oldu. Ateş Kuşu'nun öyküsü kısaca şöyle: Birinci sahnede Prens İvan ormanda avlanırken yolunu şaşırır, ölümsüz Kaşçay'ın büyülü bahçesine girer. Burada, dallarında altın yemişler sarkan gümüş bir ağacın üstünde göz kamaştırıcı ışıklar saçan yarı kadın, yarı kuş garip bir yaratık görür ve okla onu vurmaya isteyince Ateş Kuşu uçarak kaçar; ancak prensin kurduğu tuzağa yakalanır, yalvarınca da prens onu bırakır. Ateş Kuşu bu iyiliği karşısında ona bir tüy verir, dara düşünce bu tüyü havaya kaldırmasını söyler. Birinci sahnede tutsak Prenses Zarevna ağır tempoda, yine tutsak 13 prenses eşliğinde belirir; dans ederek İvan'a yaklaşıp, İvan korkarak saklanmak ister. Güzel prensesler ağaçtan meyva koparak oynarlar. İvan bunların en güzeline, Zarevna'ya âşık olur; ancak prenses ona kaçmasını, yoksa Kaşçay'ın onu taşa döndüreceğini söylerse de İvan gitmez, savaşıacağını belirtir. Uzaktan duyulan trompet sinyallerinden sonra hava kararır, yeraltından çıkan iki kafalı çirkin yaratıklar İvan'ı çevreler ve korkunç bir gürültüyle, homurdanarak Kaşçay gelir. O anda İvan sihirli tüyü anımsayarak onu sallır. Çok kızan Kaşçay onun öldürülmesini emreder. Ateş Kuşu hızla yardıma gelir, parlak altın kılıcı ile sahneye girince başdöndürücü bir dans başlar, yaratıklar kaçar. Ateş Kuşu, Kaşçay'ın ruhunun saklı olduğu dev yumurtayı göstererek kurtulmalarının ona bağlı olduğunu söyler. İvan kılıcıyla yumurtayı parçalayınca tüm tutsak prens ve prensesler kurtulur, İvan güzel prensesine kavuşur.

Ateş Kuşu Bale Müziği aslında 100 kişilik orkestranın çaldığı 19 dans ve onun yarı kadar da geçiş müziklerinden oluşuyordu. Stravinsky, bunu önce 1911'de altı bölümlü bir süit haline getirdi; sonra da 1919'da yeniden orkestrasyonunu yaptı. Genellikle günümüzde, orta büyüklükteki orkestra ile yorumlanmasına karşın Stravinsky, 1945'te yapıta üç pantomim daha ekleyerek senfonik orkestra süiti adıyla daha kısıtlı orkestra için bir düzenleme daha yapmıştır. Stravinsky'nin Ruslara has romantik duygusalılık, kendine özgü Slav ritmi ve Debussy'i anımsatan izlenimci renklerle ustaca işlediği Ateş Kuşu onun en olgun yapıtı olmasa bile, en sevilenlerinin başında gelir. Stravinsky, özellikle insancıl unsurları, prens ve prensesi diyatonic olarak (tam ve yarım sesleri düz bir sıra şeklinde) obuanın duygulu anlatımıyla canlandırmış; şiddetli, vahşi Asya ritmi ve rahatsız edici kromatik tarzda (art arda yarım sesli değişken sıralı) tını kombinasyonları ile özellikle Kaşçay'ı, şeytani unsurları yansıtmıştır. İnatçı tekrarlarla, birbiri üzerine yığılan ritimlerle, saldırgan tarzda ölçü değişiklikleriyle, rahatsız edici bas eşlik (ostinato) ile gelecekteki Stravinsky'nin özelliklerini duyuran Ateş Kuşu'nu eleştirmenler de çok iyi karşılamıştır.

Stravinsky'nin 1919 versiyonuna göre Ateş Kuşu birbirine bağlı çalınan şu altı bölümden oluşur:

1) *Giriş*: 12/8'lik ölçüde ortadan da ağır (*Molto moderato*) tempoda ve bas yaylıların duyurduğu gizemli bir atmosferle girer. Sürdünli korno çağrısı İngiliz kornosunda yankılanır. Büyücü Kaşçay'ın renkli bahçesi zarif bir müzikle tahta üflemleri çalgılar, keman ve viyolonsellerin armonik sesleri eşliğinde yansıtılır; 13 prenses de bahçededir.

2) *Ateş Kuşu ve Dansı*: Ani bir hızlanmayla, çabuk ve yırtıcı (*Allegro rapace*) tempoda Ateş Kuşu'nun girişi duyurulur. Yaylı çalgıların ve tahta üflemlilerinin dalgalanan bir temasıyla Ateş Kuşu'nun dansı canlandırılır. Kuş ani hamlelerle meyvaları koparır. Flütün virtüöz kadansları bu canlılığı sergiler. İvan, kuşu yakaladığı anda dans

kesilir. Bir çırpınmadan sonra flüt ve Ateş Kuşu çok canlı (*vivace assai*) tempoda uzaklaşır.

3) *Prenseslerin Dansı*: Ağır tempoda flüt ve yaylı çalgıların başlattığı lirik ezgi, tutsak prenseslerin eski Slav geleneğinde aşk tanrıçası onuruna yaptıkları Korovod dansını simgeler: 12 tutsak prenses güzel Zarevna'yı ve İvan'ı ortalarına olarak ronde'larını sergiler. Zarif ezgi arp eşliğinde obua tarafından duyurulur.

4) *Kral Kasçay'ın Cehennem Dansı*: 3/4'lük ölçüde, çabuk ve vahşi (*Allegro feroce*) tempoda korkutucu vuruşla giren bu cehennemî dans, özellikle Kasçay temasıyla ilgi çeker. Güçlü davul vuruşlarıyla noktalanan canlı ve hızlı cümleler orkestranın virtüöz anlatımıyla sürerken birden ses azalır. Burada Stravinsky'ye özgü tipik vahşi ritim ilk kez sergilenmektedir.

5) *Ninni*: 4/4'lük ölçüde, *Andante* (ağırca) tempoda girer. Bu zarif ninnide özellikle fagot solosu dikkati çeker. Ateş Kuşu altın meyveli ağacın altında sakinleştirici şekilde dansetmektedir; böylece ortam yatışır, Kasçay uyutulur.

6) *Final*: 3/2'lik ölçüde koral benzeri görkemli ve törensel (*Maestoso*) tempoda başlar. Kornonon yaylıların tremolosu eşliğinde duyurduğu yumuşak ezgi, Kasçay'ın güçlü temasının hafif yansıması veda havasındadır. Ancak daha sonra müzik yoğunluk ve heyecan kazanır. Temalar, aynı notaların zaman zaman değerinin değişmesiyle varyasyonlara dönüşür. Bu arada İvan ölümsüz Kasçay'ın ruhunun sakladığı yumurtayı kırarak onu öldürecek, prensesleri ve Ateş Kuşu'nu kurtaracaktır. Giderek güçlenen tema parlak bir final olarak yapıtı sona ulaştırır. Gün ışığı doğduğunda İvan sevdiği güzel prenses Zarevna'nın elini tutmuş, herkes özgürlüğüne kavuşurken ana tema mutlu ve sevinçli bir ilahiye dönüşmüştür. (Süre 21')

— İRKİN AKTÜZE

Konser öncesinde cep telefonlarının (ve diğer elektronik cihazların) kapatılması veya sessiz duruma alınması önemle rica olunur. Konser sırasında fotoğraf çekilmesi, video ya da ses kaydı yapılması yasaktır.

Please turn off your mobile phone (and other electronic devices) or turn it to silent mode, prior to the start of the performance. Taking photos and video or audio recordings are not permitted during the performance.

47.
İSTANBUL
MÜZİK
FESTİVALİ
11-30
HAZİRAN
2019

YAŞAMA ÖVGÜ HUMAN REQUIEM

RUNDFUNKHOR BERLIN

28 Haziran Cuma
29 Haziran Cumartesi
21.00, Zorlu PSM Türkcell Sahnesi

Festivalde sizi müziğe
bambaşka bir şekilde
yakınlaştıracak bu
sıradışı tecrübeyi
kaçırmayın!

muzik.iksv.org

iksv kurucu sponsor
Eczacıbaşı

iksv resmi konaklama sponsoru
THE MARMARA
COLLECTION

değerli
işbirliğiyle

Ağvartiges Amt

GOETHE
INSTITUT

ZORLU
PROMERANS
SANAATLARI
MERKEZİ

kültüryle

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

TÜRKİYE
BÜYÜKŞEHİR
KONFERANS

FESTİVAL SPONSORU
FESTIVAL SPONSOR

İstanbul Kültür Sanat Vakfı
Istanbul Foundation for Culture and Arts
Nejat Eczacıbaşı Binası
Sadi Konuralp Caddesi No: 5
Şişhane 34433 İstanbul
T (212) 334 07 00
F (212) 334 07 02
E muzik.fest@iksv.org
muzik.iksv.org